

СТАЛИЙ ПІДХІД У ГРАФІЧНОМУ ДИЗАЙНІ: ЕКОЛОГІЧНІ МАТЕРІАЛИ ТА ЕТИЧНЕ ВИРОБНИЦТВО

Чеботарьова І.Б., старший викладач, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Цвігун А.О., студент, кафедра МСТ, ХНУРЕ

Анотація. В роботі здійснено аналіз важливості екологічно чистих матеріалів та етичних стандартів у дизайні. Розглядаються перероблені матеріали, екологічні чорнила, біорозкладні упаковки та інші екологічні матеріали, які використовуються в поліграфії, та принципи етичного виробництва. Дослідження підкреслює роль сталого дизайну в збереженні довкілля та соціальній відповідальності брендів.

Ключові слова: ЕКОЛОГІЧНІ МАТЕРІАЛИ, СТАЛИЙ ДИЗАЙН, ЕТИКА В ПОЛІГРАФІЇ.

У світі, де турбота про довкілля та етичні стандарти стають дедалі вагомішими, графічний дизайн має долучитися до цих змін. Сталий підхід у дизайні передбачає застосування екологічно чистих матеріалів, скорочення відходів та підтримку етичних норм виробництва. У цьому контексті графічний дизайн відіграє ключову роль, адже має значний вплив на навколишнє середовище через матеріали та процеси, пов'язані з виробництвом дизайнерської продукції.

Сталий дизайн – це концепція, яка передбачає використання ресурсів таким чином, щоб не шкодити довкіллю та забезпечувати економічну й соціальну стабільність. У графічному дизайні сталий підхід означає вибір матеріалів та процесів, які мінімально впливають на навколишнє середовище та підтримують етичні норми. Вибір на користь сталого дизайну не тільки зменшує екологічні ризики, але й підвищує соціальну відповідальність брендів та дизайнерів.

Один з основних аспектів сталого підходу – це використання екологічно чистих та перероблених матеріалів. Це може бути: перероблений папір (папір, виготовлений з переробленої сировини, має менший вуглецевий слід у порівнянні з новим папером. Його виробництво потребує менше води та енергії, що робить його більш сталим), екологічні чорнила та фарби (багато звичайних фарб та чорнил містять шкідливі речовини, які можуть забруднювати довкілля. Сучасні екологічні чорнила виготовляються на водній основі та не містять шкідливих хімікатів), біорозкладні матеріали (у дизайні упаковки все частіше застосовуються біорозкладні матеріали, які швидко розкладаються та не забруднюють навколишнє середовище).

Окрім того, важливим є скорочення використання матеріалів загалом. Застосування принципу мінімалізму, коли дизайн зводиться до найнеобхіднішого, дає змогу зменшити кількість відходів та ефективніше використовувати ресурси.

Етичне виробництво передбачає вибір постачальників, які дотримуються норм, що захищають права працівників, застосовують безпечні матеріали та забезпечують справедливі умови праці. Важливими аспектами етичного виробництва є: підтримка місцевих виробників (місцеві постачальники часто використовують менш енерговитратні процеси виробництва та мають менший вуглецевий слід, оскільки зменшуються витрати на транспортування), безпечні умови праці (вибір

постачальників, які дотримуються стандартів безпеки та етики, забезпечує належні умови для працівників, запобігаючи їх експлуатації), прозорість виробничих процесів (бренди, які прагнуть працювати етично, часто діляться інформацією про процес виробництва та постачальників, що дає змогу споживачам робити більш свідомий вибір).

Дизайн не лише виконує функцію естетичного оформлення, а й може бути потужним інструментом комунікації. Використання екологічних та етичних символів у дизайні (наприклад, зелені значки, логотипи з сертифікаціями) дозволяє споживачам швидко розпізнавати сталу продукцію (рис. 1).

Рисунок 1 – Приклад зелених знаків на упаковці

Дизайн може стати каналом для просвітницької роботи, формуючи у споживачів правильне ставлення до екології. Наприклад, багато брендів включають на свої упаковки інструкції з правильного перероблення матеріалів, що допомагає зменшити кількість відходів та поліпшити екологічну ситуацію (рис. 2).

Рисунок 2 – Приклад інструкцій з переробки на упаковці

У Європі все більше друкарень переходять на перероблені матеріали та використовують сертифіковані чорнила (наприклад, сертифікати FSC, PEFC, ISO 14001), що гарантує сталий підхід у виробництві поліграфічної продукції.

В Україні також існують приклади сталого виробництва в сфері графічного дизайну. Наприклад, типографія «Юнісофт» впровадила низку екологічних та якісних

стандартів, таких як сертифікати ISO 9001:2015, ISO 14001:2015, FSC®, а також оцінку EcoVadis, яка ілюструє сталий розвиток компанії у сферах захисту довкілля, прав працівників, етики та стійких закупівель. У 2025 році «Юнісофт» отримала золотий рівень визнання (63/100 балів), що підтверджує високі стандарти діяльності підприємства.

На ринку вже є успішні приклади сталих проектів, що демонструють можливості використання екологічних матеріалів та етичного виробництва. Це бренди, що застосовують перероблений папір або екологічні упаковки (бренди, що виробляють косметику або продукти харчування, використовують біорозкладні або перероблені матеріали для упаковки, що сприяє зменшенню кількості пластикових відходів) (рис. 3).

Рисунок 3 – Приклади екологічної упаковки

Сталий дизайн набирає популярності, і з часом можна очікувати, що нові технології дозволять ще більше зменшити вплив на довкілля. Прогнозується зростання інтересу до інноваційних матеріалів, таких як біопластик, що має мінімальний вплив на довкілля.

Також до цифрових продуктів як альтернативи фізичним матеріалам, що дають змогу знизити споживання ресурсів.

Освіта та тренди в графічному дизайні сприятимуть підвищенню обізнаності серед молодих дизайнерів щодо важливості сталості. Вони стануть не лише творцями естетичних продуктів, але й активними учасниками глобального руху за збереження природи.

Сталий підхід у графічному дизайні – це не тільки модний тренд, але й необхідність у сучасному світі, де питання охорони довкілля та етичного виробництва стають дедалі важливішими. Використання екологічних матеріалів, мінімізація відходів та підтримка етичного виробництва дають змогу дизайнерам створювати продукти, які мають не тільки естетичну, але й соціальну цінність. Майбутнє графічного дизайну – це такий підхід, який поєднує інновації з відповідальністю.

Література.

1. Екологічна поліграфія у Друкарні Вольф: безпечно та вигідно. https://wolf.ua/uk/blog/ekologichnaya-poligrafiya-v-tipografii-volf-bezopasno-i-vygodno/?&srsltid=AfmBOorCxBsrm9Vfbi-jujrH_oxilvyktJIOKpDRKnJxwGUNUTqHdBTa.
2. Сталий дизайн сьогодні – важливо, модно, реально? <https://eds.ua/blog/article/interior-mebel-sustainable>.
3. Alastair, F.L. (2009). The Eco-Design Handbook: A Complete Sourcebook for the Home and Office. Thames Hudson.
4. Birkeland, J. (2012). Design for sustainability. Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781849770958>.
5. UNISOFT. <https://unisoft.ua/>.
6. Стріляна, К.Ю., Вовк, О.В., & Чеботарьова, І.Б. (2022). Особливості використання екологічних матеріалів в пакуванні. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології. Т. 2. (с. 100-103).
7. Чеботарьова, І.Б. (2022). Особливості ребрендингу закладів харчування з використанням екологічних матеріалів. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології. Т. 1. (с. 140-142).
8. Чеботарьова, І.Б. (2022). Ребрендинг кафе з використанням екологічних матеріалів. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології. Інновації: монографія. (с. 211-239). Харків: ТОВ «Друкарня Мадрид».
9. Sushkova, A., Chebotarova, M., Chebotarova, I., & Yatsenko, L. (2023). Zero waste programme – key principles and implementation prospects. Поліграфічні, мультимедійні та web-технології. Т. 2. (с. 124-127).
10. Чеботарьова, І.Б., & Терехова, Д.О. (2014). Ребрендинг як засіб підвищення конкурентоспроможності фірми на прикладі ТМ «Assistant». Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв, (4-5), 21-25.